Covid-19 Sürecinde Uzaktan Yürütülen Müzik Öğretimi Uygulamalarının 8-15 Yaş Grubu Çocuklarındaki Yansımaları Üzerine Bir Durum Çalışması *

Göksen Tosuner

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3651-8827>

Yüksek Lisans Öğrencisi / Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Anabilim Dalı, Kayseri – TÜRKİYE

Prof. Dr. Nazife Oya Levendoğlu

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3397-6961>

Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, Kayseri – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 21.07.2020

Kabul: 13.09.2020

On-line Yayın: 30.09.2020

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi Eğitim

Korona Virüsü

Pandemi Süreci

Çocuk Psikolojisi

Müzik Eğitimi

Araştırma Makalesi

* Bu makale, Prof. Dr. N. Oya LEVENDOĞLU danışmanlığında Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü yüksek lisans nitel araştırma yöntemleri dersinin bir uygulama çıktısıdır.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.45437>

Öz

Bu çalışma Covid-19 salgını sebebiyle sosyal izolasyon sürecinde çocuklara verilen uzaktan müzik eğitiminin, öğrenme durumlarını ve süreçlerini nasıl etkilediğini anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma bir genelleme çalışması olmayıp, nitel araştırma geleneğine bağlı bir durum çalışması olarak yapılmıştır. Çalışmanın odaklandığı temel konu, genel olarak "Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimle yürütülen müzik dersleri, çocukların öğrenme süreçlerini nasıl etkilemektedir?" sorusu ile oluşturulmuştur. Bu soruya cevap bulmak amacıyla, Kayseri T.C. M.E.B. Özel Katre Müzik Kursu bünyesinde uzaktan eğitim alan 8-15 yaş grubu çocuklar çalışmaya dahil edilmiş ve bu öğrencilerin süreç içindeki tutumları, gözlem notları ve öğrenci günlükleri ile takip edilmiştir. Öğrencilerden elde edilen bu veri setine ilave olarak, çocuk gelişimi ve pedagojisi alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmanın analiz kısmında, elde edilen tüm verilerin çözümlenmesi tematik ve renkli kodlamalarla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan kodlamaların tematik analizinin güvenilirliğini artırmak ve iç-geçerlilik sağlamak için üç uzman meslektaş çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya ek bilgi sağlamak amacıyla nitel çalışmaların açık uçlu soru tipine ilave olarak bu çalışmada uzaktan eğitim modeliyle piyano dersi alan yirmi öğrenciye dersler sırasındaki tecrübelerini ve verilen eğitimin verimliliğini anlamaya yönelik 5 ölçekli 10 soruluk Likert tipi bir anket uygulanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bulgularla, uzaktan eğitim modeliyle uygulanan müzik derslerinde kesintisiz ve verimli bir süreç sağlanabilmesi için belirli teknolojik aletler ve yüksek hızlı internet altyapısı gerekmektedir. Bu doğrultuda, çocuğun sosyal izolasyon sürecinde düzenli olarak almış olduğu müzik eğitimiyle ortaya çıkan çoklu kazanımların günlük yaşantısını olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Tosuner, G. ve Levendoğlu, N. O. (2020). Covid-19 Sürecinde Uzaktan Yürütülen Müzik Öğretimi Uygulamalarının 8-15 Yaş Grubu Çocuklarındaki Yansımaları Üzerine Bir Durum Çalışması. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 81, Autumn, p. 289-308.

Impact of Creative Typography Practices Higher Order Thinking Skills of Students in Graphic Design Education

Göksen Tosuner

Master Student / Erciyes University, Institute of Social Sciences, Department of Music, Kayseri –
TURKEY

Prof. Dr. Nazife Oya Levendoğlu

Erciyes University, Faculty of Fine Arts, Department of Music, Kayseri – TURKEY

Article History

Submitted: 21.07.2020

Accepted: 13.09.2020

Published Online: 30.09.2020

Key Words

On-line Education

Corona Virus

Pandemic Process

Child Psychology

Musical Education

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.45437>

Abstract

This study is done due to understand and describe the effects of on-line music lessons, levels of learning and lecturing sessions during the period of Covid-19's social isolations. Though it is not a general study of its concept; it's related to a qualitative search on traditional studies. The main subject where this work focuses on, is the question that how does this Covid-19 pandemic effect the students' on-line lessons and levels of learning. In order to find an answer to that question, the students aged 8-15, taking on-line lessons from Kayseri (National Education Ministry) Katre Music School, were included to this study and monitored and watched for their attitudes during the period, within the research notes and students' diaries. In addition to those data sets (notes) taken from the students, some advices, about child development and pedagogy, were also obtained from the consultants and (or) supervisors. When at the part of analyzing of the study, all the obtained datas' analysis were realized by thematic and colored (coloured) codings. To increase the reliability and the validity of the codings that used through the research, 3 colleagues of specialist were also included to the study. To obtain additional knowledge to the study subjoining the open-ended question (quest) types of nitel works, a 10 questioned survey of 5 point Likert scale was used to figure out the efficiency of the education and also the experiences of the 20 students who took piano lessons via the on-line education modeling. Within the conclusions of findings during the research period, it was seen that, to achieve an efficient and uninterrupted process using the on-line education modeling in music lessons, some specific technological devices and high speed internet infrastructures are needed. In this direction, it was concluded as; by taking regular musical education, the multiple earnings positively affected the student's daily life through this isolation time.

1. Giriş

İlk kez 2019 yılı Aralık ayında Çin anakarasında başlayıp kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen korona virüsü kaynaklı Covid-19 hastalığı, ülkemizde ilk olarak 11 Mart 2020' de saptanmıştır (T.C Sağlık Bakanlığı, 2020). Hastalığın insandan insana bulaşma özelliği nedeniyle, tüm dünya ile birlikte ülkemizde de hızla yasaklar ve gönüllülük esaslı tedbirler alınmaya başlanmıştır. Türkiye'de alınan ilk tedbirler, 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla yurtdışı seyahat kısıtlamaları ve ülke genelinde okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ile yükseköğretimde eğitime ara vermek olmuştur. T.C. Sağlık Bakanlığı ve Ocak 2020 tarihinde alanında uzman hekimlerden oluşturulmuş "Bilim Kurulu" tavsiye kararları almaya başlamış ve önlemler kapsamında mecbur kalınmadıkça dışarı çıkılmaması, evlerde kalınması, zaruri şartlar gereği dışarı çıkılması durumunda sosyal mesafeye dikkat edilmesi ile ilgili uyarılar yapmıştır.

Sosyal mesafe kuralının daha etkin uygulanabilmesi amacıyla 21 Mart 2020 tarihinde yayımlanan T.C. Cumhurbaşkanlığı genelgesi ile 65 yaş ve üzeri tüm vatandaşlar ile kronik hastalığı bulunan vatandaşlara yönelik sokağa çıkma yasağı uygulamaya konulmuştur. 11 Nisan 2020 tarihi itibarıyla de sadece hafta sonlarını kapsayacak şekilde T.C İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile otuz Büyükşehir'in belediye sınırları içinde ve Zonguldak ilinde sokağa çıkma yasağı uygulaması başlamıştır. Yine bu tarihlerde şehirlerarası yolculuklar da idari izne tabi hale getirilmiştir. 19 Nisan 2020 tarihinde yayımlanan başka bir genelge ile sokağa çıkma yasağının kapsamı genişletilerek 20 yaş altı vatandaşlara da sokağa çıkma yasağı uygulaması hayata geçirilmiştir. Sosyal mesafe kurallarının uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla alınan bu önlemler, insandan insana yayılma özelliği taşıyan yeni tip korona virüsün yayılma hızını kontrol altına almak ve engellemek için son derece önemli görülmektedir.

Salgın sürecinin uzuyor olması ara verilen eğitim konusunda yeni model arayışlarını gündeme getirmiş, bu bağlamda uzaktan eğitim modeli oldukça önem kazanmıştır. Tüm okullarda eğitime ara verilmesi sonrası, Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları geleneksel eğitim modeline alternatif olarak uzaktan eğitim modeli konusunda yoğun çalışmalar gerçekleştirmiştir. EBA ismi verilen Eğitim bilişim ağı isimli projenin altyapı çalışmaları hızla tamamlanarak, tüm sınıflar için uzaktan eğitim programları hazırlanmış ve 23 Mart 2020 tarihi itibarıyla ilk, orta ve lise düzeyinde internet ve televizyon yayınları aracılığıyla öğrencilerin derslere katılımı sağlanmıştır. Aynı şekilde üniversitelerde de 23 Mart 2020 tarihi itibarıyla eğitimin dönem sonuna kadar uzaktan eğitim modeliyle devam edeceği ilan edilmiştir.

Alınan pandemi tedbirleri sonucunda özellikle okul çağındaki çocukların, okul dışındaki zamanlarda katıldıkları sanatsal, kültürel ve sosyal faaliyetlerin durması, bu alanlarda hizmet veren özel öğretim kurumlarının kapanması ve sonrasında gelen sokağa çıkma yasakları neticesinde, öğrencilerin evde kalma süreleri artmış ve bu durum boş zamanların değerlendirilmesi konusunda yeni arayışlar doğurmuştur. Özellikle okul çağında çocuğu olan ebeveynler bu hassas sürecin çocukta oluşturacağı psikolojik etkilerin azaltılması ve çocukların kaliteli zaman geçirmeleri gibi talepler üzerine çeşitli faaliyet arayışlarına yönelmiştir. Bazı özel öğretim kurumları tarafından, pandemi öncesinde sanat eğitimi alan çocukların özel eğitimlerinde aksama olmaması açısından uzaktan eğitim denemeleri başlatılmıştır.

Bu tür salgın ve felaketlerde bireylerin morallerinin mümkün olduğu derecede yüksek tutulması, karantina sürecinde çocukların psikolojik olarak etkilenmelerinin önüne geçilmesi oldukça önemli görülmektedir. Bu bağlamda bazı dernek ve kuruluşlar konunun uzmanlarının görüş ve bilgilerini içeren pandeminin getirmiş olduğu psikolojik etkileri içeren, oluşabilecek psikolojik durumlarla başa çıkabilmek için alınabilecek önlemler ve en önemlisi çocuk ruh sağlığını anlamak onunla empati kurup iletişimi kuvvetlendirmek adına rehberler ve bildiriler hazırlayarak yayımlamışlardır (Sağlık Bakanlığı, 2020; Unicef, 2020; Türkiye Psikiyatrist Derneği, 2020).

1.1. Sosyal İzolasyon Sürecinin Çocuk Psikolojisi Üzerinde Etkisi

Bütün dünyayla birlikte ülkemizde de Covid-19 virüsünün yayılması, insan yaşantısında büyük ve olumsuz değişiklikler oluşturmuştur. Birçoğumuz bu olumsuz değişikliklerin getirmiş olduğu kaygı, korku ve stresle mücadele etmeye çalışırken, çağın getirdiği bu yeni düzene uyum sağlamakta en çok güçlük çeken çocuklar olmuştur. COVID-19'un kişilerin üzerinde oluşturduğu etki düşünüldüğünde, diğer bireylere göre gelişim döneminde olan çocukların bilişsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişimi noktasında yaşamlarına zarar verme olasılığı daha yüksektir (Lieberman, Chu, Van Horn ve Harris, 2011).

Bu yeni dönemin getirmiş olduğu yaşantı şekli zorunlu ya da gönüllü olarak yaş ve sağlık durumuna göre değişen karantina, sosyal izolasyon ve günlük yaşantıda sosyal mesafe olmuştur. Sosyal izolasyon tanımı gereği, bireyin diğer kişilerle olan iletişimi ve etkileşimi olmaması ya da sınırlı sayıda kişiyle iletişim ve etkileşimi kurmasıdır (Rook, 1984; De Jong Gierveld, Tilburg ve Dijkstra, 2006; Zavaleta, Samuel, China, 2014: 9). Sosyal izolasyon ile psikolojiye etki edebilecek temel ve en karmaşık duygu durumu yalnızlaşma ve yalnızlık hissi olmuştur. Kırıl ve Mavruk'a göre psikolojik bakış açısıyla yalnızlık hissi, sosyal ihtiyaçları karşılanmayan bireyin bu durumda verdiği tepkileri içeren karışık duyguları barındıran durumdur (Kırıl, Mavruk, Kırıl, 2019). Yapılan araştırmalardan yola çıkarak Arbuckle, yalnızlığın bireyin yaşantısında gösterdiği davranış değişikliğinin yanı sıra stres hormonlarının, bağışıklık sisteminin ve kardiyovasküler fonksiyonların değişimine de neden olarak fizyolojik olarak etkileyen bireyi erken ölüme kadar götürebileceğini ifade etmiştir (Arbuckle, 2018: 15). Her yaşta her durumda yalnızlık hissini hissedebilecek olan insanların, günümüz dünyasında bu durumla başa çıkamayıp pandeminin hayatına etki etmesi muhtemel olumsuz psikolojik durumlara zemin hazırlayarak daha büyük etki oluşturmaya sebep olmaktadır. Çetin ve Anuk ise yalnızlığı tanımlarken, hayatın her anını etkileyebilen iç karartan, psikolojik olarak zayıflatan bir durum olduğunu bireyin dayanıklılığını düşürebileceğini ifade etmiş olup ve farkındalık oluşturmaya halinde bu durumla baş edebileceğini belirtmiştir (Çetin ve Anuk, 2020).

Okulların kapanmasının ardından gelen dışarı çıkma yasağıyla çocukların bir anda değişen günlük yaşantıları evde daha çok vakit geçirmelerine sebep olmuştur. Çocuklarda bu durum bir anda toplumdaki dışlanmış, asosyallığa itilmiş hissetmelerine yol açmış ve yalnızlaşmalarına sebep olmuştur. Araştırmalarda pandemi sürecinde sosyal izolasyona maruz kalan çocuklarda sosyal yetersizlikle oluşabilecek davranış değişiklikleri öfke, değersizlik, korku, üzüntü, suçluluk, kaygı durumları olarak belirtilmiştir (Boelen ve Spuij, 2013; Scheeringa, Zeanah ve Cohen, 2011). Dış dünyayı sürekli gözlemleyen ve ailesinin yaşantısını model alan çocukların geçirdiğimiz bu süreçte etrafındaki insanların korku ve kaygılarından da daha çok etkilenerek panik düzeylerinin artması, mutsuzluk, huzursuzluk ve dikkat dağınıklığı, hiperaktivite durumlarının açığa çıkmasına neden olmaktadır.

Çocuklar zor zamanlarda kendi duygularıyla başa çıkamayıp farklı şekillerde dışa vurum yaşamaktadırlar. Bu bağlamda korku ve üzüntü gibi duyguları olumlu ve net bir şekilde ifade etme yolları bulmasına yardımcı olmak çok önemlidir. Yaşadığımız süreçte ailenin iyi bir gözlem yapması ve çocuğun günlük hayatta alışkın olduğu rutinleri olabildiğince devam ettirmeleri ya da yeni rutinler oluşturmaya uzmanlar tarafından da sık sık dile getirilmektedir. Yapılan kişisel görüşmede uzman pedagog Esra Yıkıcı bu durumu şöyle ifade etmiştir.

Sosyal izolasyon sürecini iletişimsizlik olarak tanımlamak daha doğru olacaktır. Sosyal izolasyon sürecinde eskiden buluşmalarla gerçekleştirdiğimiz görüşmeler yerini telefona ve görüntülü konuşmaya bıraktı. Ben bu süreci fiziksel izolasyon olarak tanımlamanın daha doğru olduğunu düşünüyorum. Tüm Dünyayla aynı anda daha önce hiç yaşamadığımız bir duyguyu yani karantina sürecini yaşamaktayız ve bu durumdan psikolojik olarak en çok etkilenen çocuklar oldu. Çocuğun hayatında çevresel etkinin azalmasıyla

doğasına aykırı bir durum oluşmuştur. Çocuklar bir araya gelir ve etkileşime geçerek birbirlerine yeni bilgiler aktarır, sokakta oynayan çocuk çevreden etkilenir, duygusal olarak birbirlerine yardım etmeleri, tartışmaları, barışmaları, insani duygularını geliştirir. Bunlardan mahrum kalan çocuklar karantınanın tüm yükünü sırtına yüklemiş oldu (E. Yıkıcı, kişisel görüşme, 10 Haziran 2020).

Bu alıntıdan yola çıkarak çocuğun dış dünyayla bağlantısını desteklemek ve sosyalleşme imkanı sunmak için yaşına uygun kontrollü bir şekilde sosyal iletişim programları kullanmasına imkan tanınmalıdır. Şahan Aktan ve Önder, psikolojik olarak sosyal doygunluğa ulaşan çocuklarda, özgüven, öz-farkındalık, hassaslık, işbirliği yapma, empati yapma ve dostça davranma gibi insani duyguların geliştiği, yaşantısına etki ettiğini ve gözlemlemenin mümkün olduğunu çalışmalarında belirtmişlerdir (Şahan Aktan ve Önder, 2018).

Sosyal izolasyon döneminde çocuğun ve ailenin tüm rutinlerini bırakması durumunda ortaya çıkacak olumsuz durumları Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği konuyla ilgili yayımladıkları rehberde durumu şöyle açıklar;

Türk çocuk ve genç psikiyatri derneğinin bildirisinden yola çıkarak çocukların ruhsal, sosyal, akademik, motor, zihinsel gelişimlerini sekteye uğratabilir hatta farklı psikiyatrik sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlayabileceğini veya zeminde olan bazı sorunların (takıntı, saplantı, mükemmeliyetçilik, sağlık kaygısı, ayrılma kaygısı, travma ile ilişkili bozukluklar, depresif duygu durum, kaygı ile ilgili durumlar, sanrısız durumlar....) ağırlaşmasına yol açabilir (Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği, 2020).

Her çocuk duygularını ifade ederken kendi becerileri doğrultusunda bir dil kullanır. Uzmanlar tarafından çocuğun psikolojisine dair fikir edinmek için yaptığı resimlerden oynadığı oyunlara kadar her faaliyeti bilinçaltının dışı vurumu olarak incelenmektedir. Çocukların iç dünyalarında yaşadığı duyguları günlük yaşantılarına ve psikolojilerine yansımalarını net bir şekilde ifade etmeleri ve aynı zamanda rahatlamalarına yardımcı olmak, daha huzurlu hissetmelerini sağlamak için müziği araç olarak kullanmak mümkündür. Yapılan çalışmalarda Mozart, Beethoven, Chopin, Schumann, Schubert ve Brahms gibi klasik müzik bestecilerinin piyanoyla icra edilen klasik müzik eserlerinden oluşturulan repertuarlar ya da çok bilinen eserlerin kolay düzenlemeleri çocukların psikolojik problemlerine olumlu etki ettiği belirtilmektedir (Altınölçek, 2005). Bu bağlamda müzik eğitimi alan çocukların müzik yeteneğini geliştiren eğitsel işlevin yanı sıra çocuk ruhuna katkıları literatürde büyük bir yere sahiptir. Günümüzde yaşanan bu yeni sorunlarla baş etmek için ritim tutma, dans etme, çalgı çalma, şarkı söyleme ve müzik dinleme gibi müzikal aktiviteler çocuğun yaşamına hoşluklar katmak, zamanı daha keyifli geçirmek, iç dünyasında yaşadığı duyguları açığa çıkarmak, yaşantısında oluşan olumsuz çevre etkisini azaltarak odağını değiştirmek ve en önemlisi çocuğun ruh sağlığına olumlu katkılar sağlaması için büyük önem arz etmektedir.

1.2. Çocuk Psikolojisinde Müziğin Destekleyici İşlevi

Müzik en temel anlamıyla duygu ve düşünceleri bir takım kurallar çerçevesinde sesler ve notalarla anlatmaktır. “Koch’a göre müzik; ses aracılığı ile duyguların anlatımıdır. Tolstoy’a göre ise insanın başka bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, başkalarının da duyabilmesi için sesler aracılığıyla onlara aktarmaktır” (Çalık Çetin, 2007: 83). Müzik tüm benliğimizi saran, ruhumuzu derinden etkileyen, vücudumuzu harekete geçiren, anılarımızı canlandıran, bulunduğumuz ortamdan uzaklaşarak hayallerle yeni kapılar aralayan, büyüyle bize farklı duygular yaşatan bir sanat dalıdır.

İnsanların müzik hayatı doğduğu gün başlar ve ölene kadar devam eder. Hatta anne karnından

İtibaren seslere olan duyarlılığımız müziğe olan ilgimizin başlangıcıdır. Hayatın getirdiği günlük stres ve yorgunlukla baş etmek ve gevşemek için, sinirlendiğimizde sakinleşmek için, neşelenmek ve hüzünlenmek gibi bir çok sebeple hayatımızın içerisine müziği dahil ederiz. Ruh halimize uygun bir müzik tarzına fark etmeden uyum sağlarız. Müzik terapistleri ağrı tedavilerinde dikkati başka yöne çekmek için müzik dinletilmesinin stresi ve ağrıyı hafifletme ve hatta iyileştirici bir etki oluşturduğunu belirtmektedirler. Campbell bedeni, her birinin benzersiz sanatsal yeteneği ve akort edilme şekli olan çok hassas bir enstrümanlar topluluğuna benzetmiştir (Campbell, 2002). İnsanlar bir orkestra şefi gibi bu büyük orkestrayı istediği şekilde yönetebilmesi ve psikolojik olarak olumlu etkilenmesi mümkündür.

Müziğin insanlar üzerinde psikolojik olarak etkisi sürekli olarak vurgulanmış ve bu etkinin sadece insanlar değil tüm canlılar üzerinde olduğu yapılan araştırmalarla da kanıtlanmıştır. Öyle ki eskiden beri psikolojik hastalıklarda tedavi amaçlı kullanılmış ve günümüzde de hala kullanılmaya devam edilmektedir. Bu bağlamda Gerçel’de araştırmasında müzikle tedavinin insanların ruhsal ve bedensel rahatsızlıkları iyileştirmek için yüzyıllar boyu çeşitli tedavi yöntemlerinin yanı sıra müzik tedavi yöntemlerini de kullanmış ve geliştirerek günümüze kadar ulaştırmayı başardığını belirtmiştir (Gerçel,2006: 698).

Tüm dünyada yaşanan karantina ve sosyal izolasyon sürecinin çocuk dünyasına etkisini anlamak üzere görüşlerine başvurulmuş çocuk gelişimci Tuğçe Kaman Aslan konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Günümüzde karantina ve sosyal izolasyonun yaşanması sebebiyle evde fazla vakit geçiren çocuklarda boş vakitlerinin artması, sosyalleşememe ve iletişim kuramama gibi nedenlerden dolayı yalnızlaşma, dikkat dağınıklığı, mutsuzluk, kaygı ve öfke durumlarının oluşması söz konusudur. Sosyal izolasyon çocuklarda korku ve ardından kaygı durumunu tetikleyebilir. Yaşayacağı bu olumsuz duygular yaşam kalitesini olumsuz etkileyecektir. Öğrenmelerini destekleyecek etkinliklere teşvik edilmeleri onların bu süreçle baş edebilmeleri zamanlarını meşguliyetlerle daha dolu dolu geçirmeleri için çok önemlidir (T. Kaman Aslan, kişisel görüşme, 18 Nisan 2020).

Bu söylemlerden de yola çıkarak çocuk ruhuna yansıyan olumsuz sorunlarla müziğin büyüülü gücüyle başa çıkmak ya da sorunların etkilerini azaltmak mümkündür.

Müziğin etkilerini tıbbi açıdan değerlendiren araştırmacılar müziğin bir psikofizyolojiye sahip olduğunu ve insan organizmasını doğrudan etkilediğini ifade etmektedir. Bu yönüyle müzik ruhsal tedavilerde kullanılan yöntemler arasında yer alır. Grebene’in konuyla ilgili görüşleri de bu durumu doğrulamaktadır. Grebene göre insanların yaşadığı her türlü psikolojik sorunlara çözüm üreten müzik bazı fizyolojik hastalıklara da çözüm üreterek tedavi imkanı sunmaktadır. Tedavi metodu olarak dinletilen şarkılar insanın duygu dünyasına etki edecek güce sahiptir (Grebene, 1978, s. 7). Konuyla ilişkin çalışmaları bulunan ve on dördüncü yüzyılda yaşayan Fransız doktor Fodere müziği yorgunluktan kurtulmak ve eğlenme amacıyla ya da etkileyici ve teskin edici ilaç olarak iki bakış açısıyla ele almıştır (Akkuş, 2007: 102).

Müziğin psikolojik ve fizyolojik etkilerinin ortaya çıkmasını sağlayan en aktif yöntemlerden biri de çalgı eğitimidir. Uçan’ da müziğin özü itibarıyla eğitsel bir nitelik taşıdığını ve herkesin, müzikle ilişkisine göre etkileneceğini, kazanımlar sağlayacağını kaleme almıştır (Uçan, 1996: 30). Bu bağlamda her insanın becerisi ve ilgisi doğrultusunda bir çalgı aleti çalarak müzik eğitimini kapsamlı hale getirmesi mümkündür. Çalgı çalan bireylerin zihinsel yönden görsel, işitsel ve dokunsal algılarının koordineli olarak beyine uyarımlar göndermesi, beyine birçok işlevi aynı anda yapmak durumunda olduğunu gösterir. Bu yönüyle düzenli yürütülen çalgı eğitimlerinin bilişsel algı üzerinde geliştirici bir önem taşıdığı ifade edilmektedir. Müzik eğitiminin bireyin duyuşsal ve devinışsel davranışlarındaki olumlu etkilerinin yanı sıra, bireyin bilişsel öğrenmelerinde de önemli ölçüde etkili rol oynadığı

bilinmektedir. Bu bağlamda Karaçay'ında dediği gibi müziğin insan beyninde öğrenme, dil, duyguların ifadesi, hafıza, fizyolojik ve motor kontrol gibi işlevleri etkilediğini söylemek mümkündür (Karaçay, 2010). Çalışmalarında çocukluk döneminde müzik eğitime başlamanın faydalarına değinen Karakelle ve Demirtaş, erken yaşta müzik eğitime başlamanın zihnin hayal yaratma yetisini, hislerini ifade etme becerisini, merak duygusunu, öz varlığına duyduğu değeri artıracığı fikrini ifade etmektedirler (Karakelle ve Demirtaş 2013).

Öte yandan Nörobilim uzmanlarının yapmış olduğu çalışmalarda da beynimizin müziğin duygu-durumsal boyutlarını algılamak için farklı ve yalnızca müziğe özgü işlemler yaptığını yani müzik dinlerken veya yaparken ortaya çıkan, ayakla ya da alkışla tempo tutmak, dans etmek gibi davranışlar ile neşe, mutluluk, üzüntü, keyif, hüzn gibi duygu durumlarının açığa çıkması müziğin biyolojik etkilerini de ortaya koymaktadır (Torun, 2016: 67).

Günümüzde müzik eğitiminin çocukların gelişimine ve eğitim hayatlarına olumlu yansımalarının oluşturduğu, özellikle müzik eğitiminin bilişsel başarı, disiplin, genel kültür ve duygusal tatmin sağlaması konusunda gelişen farkındalıkla müzik eğitimlerine verilen önem artmıştır. Müziğin çocuk gelişimine etkileri üzerinde çalışan Demirova, dil gelişimi, duygusal (duyuşsal) ve sosyal gelişim, bedensel ve psikomotor gelişimi olarak sınıflandırmıştır (Demirova, 2008). Duyuşsal alan insanın duygularını içeren davranışları ifade eder. Gable ve Wolf duyuşsal alanı "Karşılaştıkları farklı durumlarda bireyler, kendilerini düşünme, eyleme geçme ve hissetme gibi özelliklerle ifade ederler. Düşünme ve eyleme geçme bilişsel ve psikomotor özellikleri karşılarken; hisler duyuşsal alanın içerisine girer ki bunlar insanların duygularını açıklama nitelikleridir" (Gable & Wolf, 1993: 4). olarak tanımlamışlardır. Bu tanımla birlikte düşünüldüğünde müziğin duyuşsal yeteneği aktive etmesi çocuk psikolojisi alanına, muhakeme edebilen, düşünme yeteneği ve hislerini ifade etme becerisi gelişmiş, arzu ettiği bir konuda eyleme geçme cesareti gösteren çocuklar olarak yansıyacaktır. Müzik eğitimi bu bağlamda çocukların psikolojik gelişiminde büyük önem taşımaktadır.

İnsan ve toplum yaşamında önemli işlevleri bulunan müziğin duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri belli bir güzellik anlayışına göre, düzenli ve uyumlu bir armoniyle anlatma işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevleri Uçan'ın yapmış olduğu çalışmada da müziğin çocukların hayatının her anında yer bulduğu ve böylece fizyolojik ve psikolojik etkileriyle uyarıldığı, sosyal çevrelerini yapılandırdığı, duygu ve düşüncelerini ifade etme aracı olduğu, öğrenme yaşantılarına olumlu kazanımlar sağladığı, kendi kültürünü ve tarihini öğrenmeye yardımcı olduğunu belirtmektedir (Uçan, 1994).

Müzik tüm bu yönlerinden dolayı yüzyıllardır çoklu kazanım etkisiyle önem ve gerekliliğini artırmış olup faydalı bir eğitim aracı olmuştur.

1.3. Covid-19 Sürecinde Eğitim Uygulamalarına Bir Bakış

Tarih boyu tüm dünyada yaşanan ya da tekrar yaşanması mümkün olan; deprem, ererzyon, tsunami, hortum, sel baskını, yangınlar ve bulaşıcı hastalık durumlarında eğitim sürdürülebilirliğin önemi, planlanması ve acil durum planı olarak uygulanmaya hazır olması önem taşımaktadır. Kayıhan ve Tönük (2011) eğitimde sürdürülebilirliğin temel eğitim binalarının doğru amaçla, kullanıma elverişli ve fonksiyonel olması yani mekan açısından sürdürülebilirliğini ele almıştır (Kayıhan ve Tönük, 2011). Pandemi sürecinde sosyal mesafe oluşturarak virüsün bulaşıcılığını önleme kapsamında eğitime yeni bir düzenleme gelerek uzaktan eğitim stratejileri kullanılmış ve zaman ve mekan sınırları ortadan kaldırılmıştır. Telli Yamamoto ve Altun'a göre eğitimde sürdürülebilirlik için uzaktan ve uzaktan eğitimini etkili bir öğretim yöntemi olarak kullanılması için mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik ve uygulama basamakları izlenerek uygun içerikler oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir.

21. Yüzyılda bilgi teknolojilerindeki çalışmalar büyük gelişme sağlayarak yeni eğitim modelleri oluşturulmasına olanak tanımıştır. Çağın getirmiş olduğu yeni eğitim modellerinden biri de uzaktan

eğitimidir. Uzaktan eğitim, günümüzde gelişen iletişim teknolojileri sayesinde telekonferans ve internet aracılığıyla yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan uzaktan eğitim sayesinde aralarında kilometrelerce mesafe olan insanlar bile birbirlerini görüp duyabilme ve daha esnek zamanlarda eğitim görme imkânına sahip olmaktadır. İşman uzaktan eğitimi, öğretmen ve öğrencinin aynı mekanlarda bulunmak zorunda olmadığı ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin bilgi iletişim teknolojileri aracılığı ile yürütüldüğü bir eğitim sistemi olarak tanımlamıştır (İşman 2008: 66). Bugün uzaktan eğitim modeli, tüm dünyadaki örgün ve yaygın eğitim sistemlerinin seviye ayırt etmeksizin kullandığı bir model olmuştur.

Uzaktan eğitim modeli, eğitimin her alanında kullanılmasının yanı sıra müzik eğitiminde de gerekli teknik altyapıya ulaşabilen tüm öğrencilere bu olanağı sağlamaktadır. Levendoğlu'na göre, bir sınıfın içerisinde bulunan öğretmen ve öğrencilerden oluşmuş klasik okul sistemi artık bugün tek alternatif olmaktan çıkmıştır ve müzik eğitiminin çehresi çarpıcı bir biçimde değişmeye başlamıştır (Levendoğlu, 2004: 2). Bu bağlamda uzaktan eğitim gelişen teknolojinin de yardımıyla, öğrenenle öğretmenin fiziksel olarak birbirinden uzakta olduğu bir eğitim biçimi olma özelliğiyle, isteyene, istediği yaşta, istediği yer ve zamanda ve hızda öğrenme olanağı sağlamaktadır.

Dünya sağlık örgütünün 11 Mart 2020 yılında pandemi olarak ilan ettiği yeni tip korona virüs salgını sonrası birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de eğitim öğretim süreçleri uzaktan eğitim sürecine dönüştürülmüş olup yaşanan olağanüstü bu süreç, uzaktan eğitim modelinin önemini bir kez daha ortaya çıkartmıştır. Bu noktada zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitim modeline verilen önem ve bu alanda yapılan çalışmaların sayısı artırılmıştır. Çaykuş ve Mutlu Çaykuş'un da ifade ettiği gibi okullar çocukların evden sonra en çok vakit geçirdiği ikinci evleri gibidir. Pandemi sürecinde psikolojik dayanıklılığı artırmak için çocuk ve öğretmen arasında kurulan etkili iletişim çok önemlidir (Çaykuş ve Mutlu Çaykuş, 2020). Öztürk ve arkadaşlarının bu süreçte anne ve çocuklarının pandemi algısını anlamaya yönelik yapmış oldukları araştırmanın sonucunda çocukların öğretmenlerini, arkadaşlarını özlemelerinin yanı sıra okuldaki etkinlikleri özledikleri ve okulu unutacaklarına dair endişelerinin olduğuna ulaşılmıştır (Öztürk Demir, Kuru, Demir Yıldız, 2020). Bu bağlamda pandemi döneminde yapılacak uzaktan eğitimle eğitimin duyuşsal ve bilişsel kazanımlarına ulaşmak mümkün olmaktadır.

Sağır, Eden ve Şalliel' nin uzaktan eğitim üzerine yapmış olduğu çalışmada da belirttiği gibi geçmişte tek yönlü iletişim olarak kullanılan mektup ve radio ile eğitim uygulamaları yapılmıştır (Sağır vd., 2014). Bu uygulamalar zamanla yerini televizyona bırakmış olmuştur. Gelişen teknolojiyle çift yönlü iletişim bilişim teknolojileriyle konferansların yanı sıra sosyal medya platformları, video barındırma siteleri, yazılım programları ve mobil uygulamalarla eğitim metodolojileri ve stratejileri 21. Yüzyılda uzaktan eğitim modeli tek ve çift yönlü iletişim mecraları oluşturarak yeni bir vücuda bürünmüştür. Bu yeni dönem yaygın kullanılan uzaktan iletişim modellerini aşağıdaki tabloda sınıflandırmak mümkündür.

Tablo 1. 21. Yüzyılda Yaygın Kullanılan Uzaktan Öğretim Modelleri Şeması

Bilişim teknolojileri bilgi ve iletişim için kullanılan bilgisayarlar dâhil bütün teknolojileri kapsamaktadır. Bilişim teknolojisi yazılım, hizmetler, donanım, ekipmanlar olarak dört ana kategoriye ayrılmaktadır (teknolojide.com). Bu kategorilerden yola çıkarak yukarıdaki tabloda da belirtildiği gibi yeni dönem uzaktan eğitim modelinde yaygın kullanılan tek ve çift yönlü etkileşim yöntemi olarak iki başlık altında sınıflandırılabilir. Tek yönlü etkileşimle yapılan öğrenme faaliyetlerinin yapıldığı anda öğretmen ve öğrenci birbirine soru cevap etkileşimine giremezler. Covid-19 pandemi sürecinde Milli eğitim bakanlığı tarafından eğitim bilişim ağları kapsamında televizyon ve bilgisayar aracılığıyla her sınıfa ve derse özel olarak ders müfredatları hazırlanmış olup öğretmen, veli ve öğrencilerin istediği zamanlarda ulaşımına imkan tanınmıştır (eba.gov.tr). Çift yönlü etkileşimle uzaktan öğretim modeli ise karşılıklı bağlantı kurarak soru cevapla iletişime geçip dersin yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Gelişen teknolojiyle farklı seçeneklerle iletişim kurulan bu modelde, telefon ve bilgisayar aracılığıyla konferansın yanı sıra yazılım programları, mobil uygulamalar, sosyal medya paylaşım platformlarıyla canlı, görüntülü ve sesli iletişim yöntemiyle yeni bir boyut yakalamıştır.

Watkins ve arkadaşlarınına göre uzaktan eğitim modeli gerek eğitim bilimleri gerekse teknolojik açıdan bakıldığında yeni yazılım ve donanımların geliştirilmesi ile değişime uğrayarak deneyim ve tecrübeler sonucu yeni öğretim stratejileri geliştirilmesine imkan tanımaktadır (Watkins, Leigh, Triner, 2004).

Tüm bu kavramsal çerçeveye bağlı olarak uzaktan eğitim teknolojilerinin müzik eğitiminde kullanılmasının, pandemi sürecinde çocuk psikolojisine verdiği destek aşağıdaki yöntem ve süreçte anlaşılabilir çalışılmıştır.

2. Yöntem

Çalışma, bir genelleme çalışması olmayıp, nitel araştırma geleneğine bağlı bir durum çalışmasıdır. Durum çalışmaları, genellikle birden fazla veri toplama yöntemi ile yapılan nitel çalışmalarda zengin veri elde etmek için yaygın kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu çalışmada durum çalışması deseninin tercih edilme nedeni, sıra dışı bir sürecin içinde bulunan çocukların, bu süreçte aldıkları müzik eğitiminin onların dünyasını nasıl etkilediğini anlamaya çalışmaktır. Durum çalışması deseninin belirli bir ortama odaklanan ve bu ortamda olup bitenleri her yönüyle anlamaya çalışan odağı, böylesi bir çalışma için tercih nedeni olmuştur.

2.1. Veri toplama aracı

Çalışmada Kayseri’de faaliyet gösteren T.C. M.E.B. Katre Müzik Okulu’nda örgün piyano eğitimi alan 8-15 yaş aralığında 10 öğrenciye uzaktan eğitim verilmiştir. Eğitim Skype programı üzerinden gerçek zamanlı görsel – işitsel telekonferans ile çift yönlü etkileşim bilgisayar modeli ile gerçekleşmiştir. Eğitim süresi, haftada 2 gün 45’er dakika olarak belirlenmiş ve 8 hafta sürmüştür. Bu araştırmada öğrenme ortamında meydana gelen etkileşimin izlenebilmesi için araştırmacı tarafından süreç boyunca yarı yapılandırılmış gözlem notları tutulmuş ve çalışmanın çoğu bölümlerinde video ses kayıtları yapılmıştır. Yapılan bu kayıtlar daha sonra izlenerek deşifre edilmiştir. Katılımcı öğrencilerden ders günlükleri tutulması istenmiştir. Öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla yapılmıştır. Görüşmeler boyunca ses kaydı alınmış ve daha sonrasında alınan bu kayıtlar dinleyerek yazıya dökülmüş ve analiz edilmiştir. Uzaktan eğitim modeli ile piyano eğitimi veren başka bir öğretmenin gözlem notları ve görüşleri de çalışmaya ilave edilmiş ve çalışmaya ek olarak bir çocuk gelişim uzmanı ve bir uzman pedagoğa konuyla ilgili bilgilerine ulaşmak üzere kişisel görüşme yapılmıştır. Çalışmaya ek bilgi sağlamak amacıyla nitel çalışmaların açık uçlu soru tipine ilave olarak bu çalışmada uzaktan eğitim modeliyle piyano dersi alan yirmi öğrenciye dersler sırasındaki tecrübelerini ve verilen eğitimin verimliliğini anlamaya yönelik 5 ölçekli 10 soruluk likert tipi bir anket uygulanmıştır. Uzaktan eğitim modeliyle piyano dersi veren başka bir öğretmenin de tecrübe ve görüşlerinden faydalanmak üzere yarı yapılandırılmış form yardımıyla yapılan kişisel görüşme çalışmaya dahil edilmiştir.

2.2. Veri analiz süreci

Çalışmanın bu bölümü Covid-19 salgını sebebiyle sosyal izolasyon sürecinde çocuklara verilen uzaktan müzik eğitiminin psikolojik katkılarını değerlendirmek amacıyla yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen bulguların tematik kodlamalarına yer verilmiştir. Tablo 2’de bir tema başlığı altında kodlanmış sekiz farklı durum ortaya çıkmıştır. Öğrenme durumu (f5) tema başlığı olarak belirlenmiş olup, kodlar ise sırasıyla materyal geliştirme (f,5) odaklanma ve dikkat dağınıklığı (f,4), ortam etkisi (f,3), teknolojik imkanlar (f,6), (f,5 derslerin verimliliği (f,6), çoklu kazanım (f,3), duyuşsal kazanım (f,5), boş zaman değerlendirme (f, 7) olarak kodlar oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bu veriler analiz edilerek sırasıyla açıklanmıştır.

Yapılan çalışmalar sonunda toplanan verilerin analizinde çalışmanın güvenilirliğini ortaya koymak ve iç-geçerlilik sağlamak için üç uzman meslektaş görüşlerine başvurulmuş ve renkli kodlamalara dayanan tematik analizler oluşturulmuştur. Uzman meslektaş görüşlerinde de bu kodlamalar, büyük oranda tutarlılık göstermiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Gözlem, görüşme ve öğrenci günlüklerinden elde edilen verilerde beliren tema ve kodlar aşağıda tablolandırılmıştır. Süreç boyunca çocukların öğrenmelerini etkileyen unsurlar ve bu sürecin yürüyüş biçimi, aşağıdaki kavramlar bağlamında detaylandırılarak anlatılmıştır

Tablo 2. Tematik kodlama

SN	Tema	Kodlar	Katılımcı	f
1	Öğrenme durumu		(Ö1,Ö2,Ö3,Ö6,Ö9)	5
1.1		Materyal geliştirme	(Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9)	5
1.2		Odaklanma ve dikkat dağınıklığı	(Ö1,Ö2,Ö8,Ö10)	4
1.3		Ortam etkisi	(Ö4,Ö8,Ö9)	3
1.4		Teknolojik imkanlar	(Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7)	6
1.5		Derslerin verimliliği	(Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6, Ö7)	6
1.6		Çoklu kazanım	(Ö6, Ö7,Ö8)	3
1.7		Duyuşsal kazanım	(Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6)	5
1.8		Boş zaman değerlendirme	(Ö1,Ö2,Ö3,Ö4, Ö5, Ö6, Ö8)	7

3.1. Öğrenme Durumu

Genel anlamda öğrenme, belli bir durum karşısında kazanılan deneyimler sonucu ortaya çıkan sistematik davranış değişikliğidir. Kaya, Çevre yalnızca öğretimin olduğu yeri değil, aynı zamanda bilgileri aktarmada ve öğrencinin çalışmasına yön vermede gerekli yöntemleri, teknikleri ve araç-gereçleri de içerir. Bilgi ve çevrenin de programda yer alan öğretim hedefine bağlı olarak değişebileceğini söylemiştir. Bu bölümde Covid-19 pandemi döneminde uzaktan eğitim modeliyle uygulanan piyano eğitimleri sürecinde öğrenmenin getirdiği bilişsel başarılarla dair araştırmacı ders gözlem raporlarından ve öğrenci ders günlüklerinden elde edilen bulgulardan örneklerle yer verilmiştir.

Daha önce dikkat dağınıklığı ve isteksizlik yaşayan “Ö5” de uzaktan eğitim sürecinde kendi güvenli ortamında olmanın vermiş olduğu rahatlık ve ailesinin yardımlarıyla derse olan ilgisinde artış gözlemlerim. Derse genel tekrarlarla başladık. En sevdiği şarkıları arka arkaya çaldı ve sonrasında 4/4 lük 16 ölçüden oluşan küçük bir şarkıya çalışmaya başladık. Dersin sonuna geldiğimizde bu şarkıyı artık akıcı bir halde çalabiliyordu. Başarının getirmiş olduğu mutlulukla diğer derse kadar çalışmaya devam edeceğini söyledi (Araştırmacı ders gözlem raporu). Bugün dersimiz çok iyi geçti. Ödevlerimi yaptığım için şarkılarımı çok güzel çaldım. Öğretmenim beğendiği için beni tebrik etti. Bu benim için çok güzel bir andı. Bundan sonra daha düzenli çalışmaya ve daha çok şarkı öğrenmeye karar verdim (Ö5 ders günlüğü).

Geleneksel eğitim modelinin haricinde günümüzde eğitim stratejisi olarak yeni yaklaşımların kullanılması öğrenimi kolaylaştırması, öğrencinin farklı bir bakış yakalaması için önemlidir. Düşünme eylemini benimsemek, bilgiyi beyinde betimlemek, öğrenmeye olan merakı, heyecanı ve ilgiyi artırmak eğitim sürecinin de kalitesini artırmaktadır. Bu bağlamda öğrenme durumunu pozitif etkileyecek olan temel durumlardan biri yaratıcı düşünmedir. Clatf yaratıcılığı, birey hayatının tümüne etki eden, yalnızca sanatla ilgili olmayıp, hayat boyu devam eden bir beceri olarak açıklamıştır (Craft, 2003). Sternberg ve Lubart ile Beetlestone yaratıcı düşüncesinin her insanda bir miktar bulunduğunu fakat zekaya göre insanlarda farklılık ve değişkenlik gösterdiğini çalışmalarında belirtilmiştir (Sternberg ve Lubart, 1995, Beetlestone, 1998). Eriç ve Wegerif çalışmalarında bireyin yaratıcı davranmasının düzeyinin yaşantısında kazandığı alışkanlıklarına, yaratıcı düşünme teknikleriyle ilgili eğitim alınmasına, kişinin yenilik, değişim ve gelişime açık olması ve en önemlisi hayal gücünün yeteri kadar kullanılmasıyla gelişeceğini ifade etmiştir. Ek olarak Eriç, iyi bir öğretmenden beklentinin eğitim sürecinde yaşanan probleme farklı çözüm önerisiyle yaklaşması ve öğrencilerde yaratıcı düşüncenin

ortaya çıkarılmasının sağlaması olmalıdır (Eriç, 1998, Wegerif, 2007). Öğrenci görüşmelerinde bu duruma dair veri elde edilmiştir.

Öğretmenin derse işlediği odada bir sürü ekran var. Uzay üssüne benziyor (ÖG4). Uzaktan eğitimde piyano çalarken ekrana bakmadığımda öğretmenimi yanımda hissediyorum (ÖG8). Yeni bir şarkıya başladığımızda öğretmenim bana birkaç kere çalarak dinletiyor. Sonra ödev olarak şarkıya uygun masal uydurup resim yapmamı istiyor. Bende şarkıyı tekrar internetten tekrar dinleyerek bu ödevi yapıyorum. Böylelikle öğreneceğim şarkıyı tanıyıp, nota üzerindeki terimleri daha iyi anlıyorum (ÖG7). Derste oturmaktan sıkıldığımda kaplumbağa ve tavşan oyunu oynuyoruz. Öğretmenim piyano çalıyor yavaş ritimde çaldığında kaplumbağa (Largo) hızlı çaldığında tavşan (presto) gibi odanın içinde hareket ediyorum (ÖG5).

Yukarıdaki öğrenci görüşmelerinden verilen alıntılarda da görüldüğü gibi öğrencilerin ders sırasında yaşanan olumsuz durumlarla baş etmek için ya da ders verimliliğini artırmak için hayal güçlerini kullanmalarına ve fikir üretmelerine fırsat tanımak dersi daha keyifli bir hale taşımaktadır. Uzman pedagog Esra Yıkıcı ile yapılan kişisel görüşmede bu konuyla ilgili görüşlerini dile getirmiştir.

Hayal gücü mücizevi bir alan. Bireyin hayal gücü sermayesi, zihninde biriktirdikleridir. Bazen bir sürü materyal hazırlarsınız çocukta hiç bir şey uyandırmaz bazen de bom boş bir oda da ortaya çıkanlara şaşırsınız. Hayal gücüyle bir serüvene çıkarken hiçbir objeye ihtiyaç duymayabilir ya da bir materyali o anki duygu durumuna göre farklı bir şekilde kullanabilir. Çocuğun bilişsel ve motor gelişimini takip ederek birçok şey üretebiliriz. Çocuğun düşünmesine fırsat tanımalıyız. Kurucusu olduğum kreşte montessori yaklaşımından faydalanıyoruz (E. Yıkıcı, kişisel görüşme, 10 Haziran 2020).

Montessori, psikiyatrist ve pedagog olan María Montessori tarafından okul öncesi eğitime farklı ve yenilikçi bir bakış getirmek için ortaya konulan bir yaklaşımdır. Ulutaş, Ersoy'un ve Kayılı, Arı'nın çalışmalarında belirttiği gibi, felsefe olarak her çocuğun farklı zeka yapısına sahip olduğunu ve belirli bir ritimle geliştiğini, kapasitesi ve ilgi alanı doğrultusunda eğitilmesini, önce kendini tanıma, kendini kontrol etme ve kendini disipline etme kapasitelerini geliştirmesi ve gerektiğine inanarak bir metodolojiyle eğitimde farklı bir yaklaşım ortaya koymuştur (Ulutaş ve Ersoy 2004). Müzik eğitiminde kullanılan yaratıcı düşünce temelli olup hayal gücünden beslenen Orff eğitimi, Dalcrose yaklaşımı, Kodaly yöntemi ve hatta yaratıcı dramada çocukta bilişsel, psikomotor becerilerini geliştirmenin yanı sıra farkındalıklarını da artırmaktadır. Bilen ve arkadaşlarına göre Orff yaklaşımının eğitim felsefesini temel alarak derse aktif katılımın sağlanması, yaratıcı düşüncenin gelişmesinin hafızaya etkisini hedefleyen bir çalışma oluşturmuşlardır. Bu çalışmada Orff eğitiminin gözlem, taklit, deneyim ve yaratma sürecini benimseyerek masallarla şarkı söyleyerek, orff çalgıları çalarak müzik eğitimi süreci planlanmışlardır (Bilen, Özevin ve Canakay, 2011).

3.2. Materyal Geliştirmenin Odaklanma Ve Dikkat Dağınıklığındaki Etkisi

Öğretim materyalleri, öğrencilerin birden fazla duyusuna hitap ederek etkili ve kalıcı öğrenmeye olanak sağlar. Bu yöntem, ders süresince ilgisini ve dikkatini toplamakta güçlük çeken öğrencilerde öğrenmeyi kolaylaştırır. Aynı zamanda öğrencinin bir konuyu anlamak için farklı yöntemlerinde olduğunu fark etmesi derse olan isteğini artırmasının yanında eğlenceli ve verimli bir ders geçirmelerini sağlamaktadır. Kullanılacak materyaller öğrenme süreci içerisinde öğretmen tarafından değişik ortamlarda öğrencilere sunacak yönde olmalıdır. Kaya, öğretim materyallerinin önceden geliştirilen öğretim programının ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmalı ve materyallerin kullanımında hedef kitleye uygun öğretim stratejisiyle uygulanmasını belirtmiştir (Kaya, 2006). Özetle materyal geliştirme öğrenciye çoklu öğrenme, dikkat ve odaklanmada artış, kalıcı öğrenme ve soyut olanı somutlaştırmayı sağlar. Araştırma süresinde uzaktan eğitim modeliyle işlenen derslerde kalıcı ve

kolay öğrenme sağlayıcı materyaller, öğrenci ve öğretmen iş birliği içerisinde fikir yürütülerek derse dahil edilmiştir. Öğrencilere ders sırasında nota değerlerinin ve ritim çalışmalarının, evde bulabileceği *lego, yapboz, oyuncak bebek, makarna, boya kalemleri* gibi materyallerle anlatılmıştır. Bu çalışmalar sonrası yapılan öğrenci görüşmelerinden elde edilen verilerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Öğretmenimin oyuncak bebeğine piyano çaldırması çok komikti. Nota sürelerini legolarla anlatınca daha iyi anladım (ÖG4). Notaları defterime çizip altına sürelerine uygun gelecek şekilde makarna yapıştırmak eğlenceliydi. Derste oyuncak bebeklerime konser vermek de çok hoşuma gitti (ÖG9).

Öğrencilerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere sosyal izolasyon sürecinde yapılan uzaktan eğitim modeliyle müzik derslerinde kullanılan oyuncaklar dersin daha keyifli geçmesini ve ders konusunun daha kolay anlaşılmasını sağlamıştır. Oyuncakların farkındalıklı ve amaçlı kullanıldığı takdirde öğrencinin motivasyonunu ve derse olan ilgisini artırdığını görmek mümkündür. Otacıoğlu, çalışmasında müzik eğitimcilerinin daha çok geleneksel yöntemlere bağlı olduğunu ve öğretmen merkezli bir öğretme stili geliştirdiğini belirtmiştir. Bu yaklaşımın değiştirilerek dersin bilişsel kısımlarına öğrenci merkezli bir yaklaşımla çocukların hayal gücüne ulaşmayı somut olan şeyi soyutlaştırmayı, öğrencileri izleyerek yeni fikirler elde edebileceğini belirtmiştir (Otacıoğlu, 2008).

Müzik eğitiminin yanı sıra müzik terapi eğitimi almış Deniz Kömek'le yapılan kişisel görüşmede, dikkat dağınıklığı ve odaklanma noktasında elde edilen bulgulardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Alanım ve ilgim doğrultusunda disleksi çocuklara da piyano eğitimi veriyorum. Uzaktan eğitimde de bu çalışmalara devam etmeye başladım. İlk gözlemlediğim durum, çocukların evde alıştıkları ortamda dikkat ve uyaran etkisinden sıyrılıp derslere daha çok odaklanma ve istek artışı olduğudur. Evdeyken her boş vakitlerinde piyano çalmaları, eskiden sağ ve sol eli karıştıran, unutkanlık ve dikkat dağınıklığı yaşayan çocuklarda daha iyi hale geldiğini görmekteyim. Sıkıldığı zaman "hadi matematik sorusu çözeyim" diyen öğrencim olmadı fakat sıkıldığında bir müzik aleti çalıp eğlenen çok öğrencim oldu (D. Kömek, kişisel görüşme, 25 Nisan 2020).

Akyürek, disleksi çocuklar üzerine yaptığı çalışmalar, disleksi çocukların özel yeteneklerini ve kuvvetli yanlarını sınıflandırırken müzik yeteneğine de değinmiştir. Yine çalışmada her disleksi çocuğunun öğrenme durumunun farklılık gösterdiği, çocuğun kişisel özelliklerine göre eğitim stratejileri geliştirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (Akyürek, 2017). Bu bağlamda uzaktan eğitim modeli, özellikle bireysel yapılan derslerin eğitim stratejileri belirlenen genel yöntemlere ek olarak her çocuğa göre farklı planlanarak olumlu sonuçlanabileceğini, uygun stratejilerle dikkat, algı ve beceri düzeylerinin artırılacağını, kişisel görüşmede belirtilen çocuğun bulunduğu ortamın odaklanma durumuna olumlu ya da olumsuz etkilerini anlamak mümkündür.

3.3. Teknolojik İmkanların Eğitim Ortamı Üzerindeki Etkisi

Teknik sözcüğünden gelen teknoloji, köken itibarıyla araç anlamına gelmektedir. Uzaktan eğitim modelinde ise kullanılan ilk araç teknolojik aletlerdir. Yaşanan bu süreçte eğitim ve öğretimin kesintisiz devam edilmesi için Türkiye'de kamu ve özel tüm eğitim kurumlarında uzaktan eğitim stratejileri revize ederek kullanılmaya başlanmıştır (Bailey, 2020). Böylelikle çocukların teknolojik imkanların uzaktan eğitime elverişli olup olmağı bu bağlamda önem kazanmıştır.

Araştırma süresinde, öğrenciler tarafından genellikle dizüstü bilgisayar, akıllı telefon veya tablet bilgisayarlarda yer alan kamera, mikrofon ve hoparlörleri kullanılarak, görüntülü – sesli Skype yazılım programı ile bağlantı sağlanmaktadır. Öğrenciler derslere, piyano olan bir odada ailelerinin desteğiyle gerekli teknolojik altyapı sağlanarak katılım sağlamışlardır. Uzaktan eğitim modelinde,

kullanılan teknolojik cihazdaki ses iletim kalitesi, kullanılan internet altyapısındaki erişim hızının yüksek ve kaliteli olması, öğrencinin bulunduğu ortamın ders işlemeye elverişli olması, önemli bir noktadır. Uzaktan eğitim modelinin bu yönüne, eğitim süreci sonrasında başvurulanan öğrenci görüşlerinden bazılarına aşağıda verilmiştir.

Eş zamanlı çalmak çok zor oluyor. Görüntüde gecikme yaşandığı için bugün metronom konusunu işlerken çok zorlandığımı fark ettim (ÖG1). Sürekli ekrana bakmak gözlerimi yoruyor (ÖG4). Derslerde bazen görüntü donmaları ve ses gecikmeleri yaşıyorum. Böyle zamanlarda öğretmenle birbirimiz anlamakta güçlük çekiyoruz. Dersin büyüü kaçıyor (ÖG7). İstediğim zaman öğretmenle iletişime geçiyorum. Ödevlerimi videoyla çekip öğretmene gönderiyorum. Sorularımı anlık sorabiliyorum. Eskiden dersi bekliyordum (ÖG2). Derse evden katılmak çok heyecanlıydı. Öğretmenimi bilgisayardan izlemek bilgisayar oyunu oynamak gibiydi çok keyifli zaman geçirdim (ÖG3).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bu veriler uzaktan eğitimde kullanılan bilişim teknolojilerinin yeterliliği ve kalitesi, dersin verimliliği ve akıcılığı noktasında oldukça önem taşımaktadır.

3.4. Derslerin verimliliği ve Boş vakitleri değerlendirme

Bu bölümde araştırma sürecinde derslere katılan öğrencilerin derslerin verimliliğine ve boş vakit değerlendirmelerine dair yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Şu an hiç evden çıkamıyorum. O yüzden piyano derslerim bana değişiklik oluyor. Öğretmenimle sohbet etmek ve piyano çalmak beni çok mutlu ediyor. Ayrıca okula gitmediğim için çok fazla vaktim var daha rahat çalışıyorum (ÖG5). Öncesinde okuldan servisle kursa geliyordum. Şimdi daha çok vaktim var (ÖG7). Şuan her şeyi planlı yaşıyorum. Tüm derslerin saatleri var. Bende ona göre hareket ediyorum ve daha iyi oldu. Piyanoya daha çok vakit ayırıyorum. Aynı zamanda gitarda çalışıyorum ve zamanım daha hızlı geçiyor (ÖG8).

Çocuk gelişimi alanında uzmanla yapılan kişisel görüşmeden boş vakitleri değerlendirme konusunda elde edilen veriler şunlardır.

Çocukların evde keyifli vakit geçirmelerini sağlamak için öncelikle kendilerini keşfetmelerine imkan tanımak için fırsat verilmeli. Evde bulunan malzemelerle yeni ve farklı materyaller geliştirerek yeni oyunlar üretmelerini sağlayabiliriz. Var olan hobilerini geliştirmeleri için motive edebilir, farklı hobiler edinmesinde yardımcı olabiliriz (T. Kaman Aslan, kişisel görüşme, 18 Nisan 2020).

Yukarıdaki alıntılardan yola çıkarak çocukların sosyal izolasyon sürecinde okulların kapanması ve dışarı çıkma yasağının getirisi olarak evde geçirdikleri zamanda artış, boş zamanları değerlendirmede yaşadıkları güçlükler sıkılma ve hayatlarının plansız bir yaşam döngüsüne dönüşmesidir. Bu süreçte piyano eğitim rutinini devam ettiren öğrencilerin uzaktan eğitim sürecindeki geçirdikleri ders saatleri, müzik yeteneğini geliştirmek için yaptıkları ödevler için harcadıkları zaman ve eğlenmek için çalgı aleti çalmaları, gün içerisinde geçirdikleri boş zamanları renklendirdiğini ifade etmişlerdir.

3.5. Çoklu Kazanım

Müzik dersi; öğrencilerin duygu ve düşüncelerini müzik yoluyla ifade etmek, sanatsal bakış açısı kazanmak, psikomotor becerilerini geliştirmek amacı taşır. Birçok eğitim dalının birbiriyle iç içe olması, farklı öğretim stratejilerinden faydalanılması ve kazanımlarının etkileşime uğraması söz konusudur. Öğrenme ve öğretme sürecinde kazanımın birden fazla alana etki etmesi ve sonuç vermesiyle çoklu kazanım meydana gelmektedir. Bu bağlamda müzik dersi Köksal, Nacakçı ve Kurtuldu'nun da çalışmasında yer verdiği bir nöroloji uzmanı olan Garner'in çoklu zeka teorisiyle

örtüşmektedir. Çoklu zeka teorisi, eğitimde birey merkezli bir yaklaşım olup, Gardner'a göre zekanın sekiz farklı alanı bulunmaktadır. Bu alanlar; sözel/ dilsel, mantıksal/ matematiksel, görsel, bedensel, müziksel, sosyal, kişisel, varoluşçu zeka alanlarıdır (Gardner, 1993, Köksal, 2006, Nacaklı ve Kurtuldu, 2011). Bu sekiz maddenin de aktif yöntemle işlenen müzik eğitimini kazanımlarının içerisinde görmek mümkündür. Yapılan görüşmelerde de bu durumun öğrenciler de farkındalık sağladığı dile getirilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda örnek olarak verilmiştir.

Bir derste şarkıyı anlatırken matematik, hayat bilgisi, Türkçe ve beden eğitimi de işlemiştik. Nota süreleri matematik, bestecinin hayatı ve şarkının doğadan örneklerle anlatılması hayat bilgisi, şarkıyı kelimelere ayırdık Türkçe, parmak ve kol hareketleri beden eğitimi dersi gibiydi. Benim için çok eğlenceli ve hızlı geçen bir ders oldu (ÖG6). Müzik dersi yeni bir dil öğrenmek gibi, her ders yeni Türkçe ve İtalyanca kelimeler öğreniyorum (ÖG10).

3.6. Duyuşsal Kazanım

Duyuşsal hedefler, bireyin ilgilerini, tutumlarını, akademik özgüvenini düzeylerini; başka bir deyişle bu alan, sevgi, korku, beğenme, takdir etme, hayranlık duyma, değer verme gibi duyuşsal yönlerin baskın olduğu alandır. Duyuşsal kazanımı Duman ve Yakar bireyin öğrenme sürecinde hissettiği duyguların tamamını kapsadığını, bu duyguların süreç boyunca devam ettiğini ve öğrenme sürecine önemli bir etkiye sahip olduğu için öncelik verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Duman ve Yakar, 2017).

Müzik eğitimi birçok kazanımı sağlayan bir alandır. Özellikle bireysel eğitim verilen çalgı eğitim sürelerinde öğrenciyle duygusal bağ kurmak kaçınılmazdır. Sosyal izolasyon sürecinde temassız bir eğitim modeli hali alan uzaktan eğitim modelinin çocuklara yansımaları yapılan görüşmelerde gözlemlenmiştir. Bu bölümde araştırmacının ve öğrencilerin tuttuğu ders günlüklerinden elde edilen örnek bulgulara yer verilmiştir.

Piyano çaldığım için parmaklarım güçleniyor ve okulda yazı yazarken ellerim ağrımıyor. Diğer arkadaşlarım yazı yazarken yoruluyorlar (Ö6 ders günlüğü). Öğretmenim bugün çok neşeliydi. Sanki yanımda gibi beraber zaman geçirdik. Ders öncesinde çok çalıştığım için derste öğretmenim şarkıyı çalışımı çok beğendi. Bunu annemde duydu ve oda bana aferin dedi ve bugün çok güzel bir gün oldu (Ö3 ders günlüğü).

Küçük yaş öğrencilerim dışarı çıkma yaşağı başladığından beri psikolojik olarak suçluluk duygusu yaşıyorlar. Neden çıkamadıklarını ve evde kaldıklarını sorguluyorlar. Bu süreçte piyanoya olan sevgi bağları kuvvetlendi ve çalışmalarında artış gözlemliyorum. Bu noktada müziğin duyguları ifade etme yönünü kullanıyor doğaçlama melodiler üretmeye gayret ediyorlar (Kişisel görüşme, D. Kömek, 25 Nisan 2020).

Yukarıdaki söylemlerden yola çıkarak duyuşsal kazanımın kapsadığı, bireyde dikkat, algı, davranış, tutum, merak, ilgi, ihtiyaç, farkındalık, motivasyon öğeleriyle ders sürecinin verimini artırarak başarıya ulaşmada kolaylık, iletişim kolaylığı ve gönül bağı diye nitelendireceğimiz olguları pekiştirmektedir. Müziğin en temel tanımından yola çıkarak duyguları ifade etme yönünü de araştırmaya katılan ve kişisel görüşme yapılan (Ö4) aşağıdaki ifadeyle müziği kendini ifade etme, duygularına yön vermeye araç olarak kullandığını anlamak mümkündür.

Kendimi mutsuz ya da sinirli hissettiğimde piyano çalıyorum. Bu beni çok rahatlatıyor. Bazen ders çalışırken çok yoruluyorum o zaman mola verip piyano çalıyor ya da klasik müzik dinliyorum (ÖG4).

Çalışmaya ek olarak araştırmaya katılan 20 öğrenciyle on sorudan oluşan likert tipi bir anket yapılmıştır. Öğrencilerin anket sorularına verdiği cevaplar kaydedilmiş ve uzaktan eğitimle piyano derslerine katılan öğrencilerin tecrübelerine yönelik elde edilen veriler Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin tecrübelerine yönelik cevaplar

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Dersler çok eğlenceli geçti.	19	1			
Benim için kötü bir deneyim oldu.				1	19
Kurs ulaşımına harcadığım zamanı farklı uğraşlara ayırabilirim.	16		3		1
Uzaktan eğitimle öğrenmek beni çok zorladı.		1	2	2	15
Ödevlerimi çalışmakta çok zorlandım.				1	19
Ders çok sıkıcıydı.					20
Yüz yüze eğitime göre daha iyi odaklandım.	10		9		1
Uzaktan eğitim ders kalitesini artırmaktadır.	2		15		3
Öğretmenle sürekli iletişim kurma imkânını faydalı buldum.	19	1			
Uzaktan eğitimle piyano dersi almaya devam edebilirim.	10		10		

Tablo 2' de analiz edilen verilere göre ankete katılan öğrencilerin tamamı derslerin eğlenceli geçtiğini, kendileri için güzel bir tecrübe olduğunu belirtmiştir. On altı öğrenci bu süreçte zamandan tasarruf ettiğini, bir öğrenci bu duruma katılmadığını, üç öğrenci ise bu konuda kararsız kaldığını belirtmiştir. Uzaktan eğitim modelinin ders kalitesini artırması konusunda iki öğrenci kesinlikle katılmış, on beş öğrenci kararsız kalmış ve üç öğrenci kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Yüz yüze eğitime göre daha iyi odaklandım sorusuna verilen cevaplarda on öğrenci kesinlikle katılıyorum, dokuz öğrenci kararsızım ve bir öğrenci kesinlikle katılmıyorum şeklinde yanıtlamıştır. Ankete katılan tüm öğrenciler öğretmenle anlık iletişime geçme imkanını faydalı bulmuştur. Uzaktan eğitimle piyano dersi almaya devam etme sorusuna öğrencilerin yarısı kesinlikle katılıyorum cevabı verirken diğer yarısı kararsız kalmıştır.

SONUÇ

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda varılan sonuçlar üzerinde durulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri doğrultusunda çalışmanın ana hedefi olan sosyal izolasyon sürecinde çocuklara verilen uzaktan müzik eğitiminin öğrenme süreçlerini nasıl etkilediği değerlendirilmiştir. Özellikle materyal geliştirme, çoklu ve duyuşsal kazanım, boş zamanları değerlendirme gibi başlıklarda çocukların verimli bir süreç yürüttükleri anlaşılmıştır. Bununla birlikte ortam ve odaklanmaya dair konularda uzaktan eğitimin hem verimli hem de nispeten odaklanmayı güçleştirebilen yönlerinin olduğu görülmüştür. Yine araştırmada görülen odur ki odaklanma konusunda yaşanan güçlükler, çocukla kurulan empati ve kullanılan materyallerle aşılabılır bir hale

gelmektedir.

Uzaktan eğitim modeli sürecini yürütmekte en önemli unsurlardan birinin, kesintisiz ve kaliteli iletişimi sağlayacak teknolojik aletler ve internet erişimi olduğu görülmüştür. Bu imkanların öğrenci ve öğretmende eş düzeyde sağlanması gerekliliği de görüşme ve deneyimlerle öne çıkan bir unsur olmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin pandemi sürecinde evde geçirdikleri boş zamanlar, müzikle daha verimli bir hale dönüşmüş, çocuklar psikolojik açıdan da bu süreçte desteklenmişlerdir.

Öğrenciler boş vakitlerini değerlendirirken sürekli aynı şeyleri yapma durumundan sıyrılmak için piyano çalmayı bir araç olarak kullandıklarını ve yaptıkları çalışmalar sonucunda zamanın daha kaliteli geçtiği, başarı duygusunun mutluluk getirdiğini günlüklerinde ifade etmişlerdir. Buna benzer tespitler, uzman görüşmelerinde yapılmıştır.

Düzenli alınan müzik eğitimi, öğrencileri okul başarısında da desteklemekte ve bu yönüyle çoklu bir kazanıma dönüşmektedir. Müzik eğitiminin ders başarısına katkıları, yapılan birçok araştırmada da kanıtlanmıştır. Bu araştırma özelinde, çocukların zamanı doğru planlama alışkanlığını kazanmalarında, müzik eğitiminin büyük rol oynadığı gözlemlenmiştir.

Çalışma sonucunda Covid-19 salgını sebebiyle sosyal izolasyon sürecinde çocuklara verilen uzaktan müzik eğitiminin birçok psikolojik katkısının da olduğu anlaşılmıştır. Çalışma süresince bu öğrencilerin süreç içindeki tutumları, araştırmacı tarafından tutulan ders gözlem notları ve öğrenci günlüklerinden elde edilen verilerle sosyal izolasyon sürecinde öğrencilerin kendileri için hazırlanan piyano eğitimine kolaylıkla uyum sağladıkları görülmüştür.

Yapılan görüşmeler ve ek olarak uygulanan ankette tespit edilen önemli çıkarımlardan biri de bu sürecin geleneksel eğitim modeline entegre olması noktasında oluşan kararsızlıklardır. Öğrencilerin büyük bir kısmı uzaktan eğitimin ders kalitesini arttırdığı ve yüz yüze eğitime göre daha iyi odaklanma sağladığı konusunda kararsız kalmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında temel sebep uzaktan eğitimde, iletişim ve etkileşimin bilgisayar üzerinden sağlanıyor olmasına karşın örgün piyano eğitiminde yaygın olarak kullanılan öğretim stratejilerinin fiziksel temas temelli oluşudur. Öğrencilere göre teknik konuların öğrenilmesi geleneksel eğitim modelinde daha kolaydır.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Ü. (2007). Müziğin insan sağlığı üzerindeki yeri ve önemi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 98-103.
- Akyürek, G. (2017). *Disleksi çocuklarda bilişsel terapinin yürütücü görevler ve aktivite rutinlerine etkisi*, [Yayımlanmış Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Altınölçek, H., 2005. öğrencilerin psikolojik sorunlarını gidermede müziğin terapik etkileri. Bildiri, I. Müzik Öğretmenleri Ulusal Sempozyumu, Kadıköy Halk Eğitim Merkezi, İstanbul. 2-3
- Arbuckle, F. G. (2018). Loneliness: A global pandemic. *health progress*. July-August, 15-19.
- Bailey, J. (2020). Closing schools to slow a pandemic. educational next. Retrieved from <https://www.educationnext.org/closing-schools-to-slow-a-pandemic-coronavirus-covid-19-public-health/#>, Erişim zamanı: 03 Haziran 2020 saat 11:00
- Beetlestone, F. (1998). *Creative Children, Imaginative Teaching*. Buckingham: Open University Press.
- Bilen, S. Özevin, B., & Canakay, E. U. (2011). *Orff destekli etkinliklerle müzik eğitimi*, (2. Baskı), Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Bilişim ve teknoloji, (http://www.teknolojide.com/bilisim-teknolojilerinedir_3254.aspx), Erişim zamanı: 03 Haziran 2020 saat 13:00
- Boelen, P. A., & Spuij, M. (2013). Symptoms of post-traumatic stress disorder in bereaved children and

- adolescents: Factor structure and correlates. *Journal of abnormal child psychology*, 41(7), 1097-1108.
- Campbell, D. (2002). *Mozart Etkisi*. Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul
- Craft, A. (2003). Creative thinking in the early years of education. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 23(2), 143-154.
- Çalık Çetin G. (2007) *Etkinliklerle Müzik Öğretimi* (3. Baskı) Ankara, Kök yayıncılık
- Çaykuş, Ö. G. E. T., & Çaykuş, Ö. Ü. T. M. Covid-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, cilt 7, sayı 5 yıl, s, 95-113.
- Çetin, C. , & Anuk, Ö. , (2020) Covid-19 Pandemi Sürecinde yalnızlık Ve Psikolojik Dayanıklılık: Bir Kamu Üniversitesi Öğrencileri Örnekleme, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, cilt 7 sayı 5 yıl, s 170-189
- De Jong Gierueld, J., Van Tilburg, T. & Dijkstra P. A. (2006). Loneliness and social isolation. In: D.Perlman and A.Vangelisti (Eds.), *Cambridge handbook of personal relationships* (pp.485-500). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Demirova, G. (2008) *Piyano Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Dikkat Toplama Yetisine Etkisi* [Yayınlanmış Doktora Tezi] Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Duman, B., & Yakar, A. (2017). Öğretime yönelik duyuşsal farkındalık ölçeği. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(1), 200-229.
- Eriç, M. (1998). *Kültür ve Yaratıcılık*. İstanbul: Kazancı Yayınları.
- Gable Robert K. & WOLF Marian B. , (1993) *Instrument Development in the Affective Domain: Measuring Attitudes and Values in Corporate and School Setting*, (2nd Edition), Kluwer Academic Publishers, Boston-Dordrecht-London.
- Gardner, H. (1993). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. A Subsidiary of Perseus Books, L.L.C. U.S.A. (Tenth-anniversary edition).
- Gençel, Ö. 2006 Müzikle tedavi. *Kastamonu dergisi*, 14 (2), 697-706.
- Grebene, B. (1978) *Müzikle Tedavi* Ankara: Güven Kitabevi Yayınları.
- İşman. A. , (2008), *Uzaktan Eğitim*. (3. Baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Karaçay, B. (2010). Müzik ve beyin. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, Temmuz 2010 Yıl 43 Sayı, 512.
- Karakelle, S., & Demirtaş, H. O. (2013) *Piyano eğitiminde pedagojik yaklaşımlar*. (1. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (2. Baskı) Ankara: Pegem yayıncılık
- Kayıhan, K , Tönük, S . (2011). Sürdürülebilirlik Bilincinin İnşa Edileceği Binalar Olma Yönü ile Temel Eğitim Okulları . *Politeknik Dergisi* , 14 (2) , 163-171 .
- Kayılı, G., & Arı, R. (2011) Examination of the Effects of the Montessori Method on Preschool Children's Readiness to Primary Education, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler Educational Sciences: Theory & Practice* - 11(4) • Autumn • 2104-2109 Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları İletişim Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.
- Kıral, G., Mavruk, C. & Kıral, E. (2019). Fiziksel Yetersizlik, Umutsuzluk, Parasal Problem ve Sosyal Sermayenin Yalnızlık Hissi Üzerine Etkisi.Cilt:14, Sayı:20 *International Journal of Society Researches* ISSN:2528-9527 E-ISSN: 2528-9535.
- Köksal, S. M. (2006) Kavram öğretimi ve çoklu zekâ teorisi, cilt:14 no:2 *Kastamonu Eğitim Dergisi* 473-480.
- Levendoglu, N. O. (2004) Teknoloji destekli çağda müzik eğitimi 1924-2004 *Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi* SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta.
- Lieberman, A. F., Chu, A., Van Horn, P., & Harris, W. W. (2011). Trauma in early childhood: Empirical evidence and clinical implications. *Development and Psychopathology*, 23(2), 397-410.

- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı, <http://www.eba.gov.tr/> Erişim 03 Haziran 2020 saat 13:50.
- Nacakcı, Z. , Kurtuldu, M. K. , *Müzik eğitiminde yeni yaklaşımlar*. (1. Baskı), Ankara: Ant Yayıncılık.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Okul öncesi çocuk merkezli öğrenme ve müzik stratejileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 157-171.
- Öztürk Demir, E., Kuru, G, Demir Yıldız, C. (2020). Covid-19 Pandemi günlerinde anneler ne düşünür çocuklar ne ister? Anne ve çocuklarının pandemi algısı. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7 (5), 204-220
- Rook, K. S. (1984). Research On Social Support, Loneliness, and Social Isolation: Toward An Integration. *Review of Personality & Social Psychology*.5, 239-264.
- Sağır, T., Eden ve A., Şalliel, O. (2014). Müzik eğitiminde uzaktan eğitim ve orkestra uygulamaları. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 4 (9) , 69-79
- Scheeringa, M. S., Zeanah, C. H., & Cohen, J. A. (2011). PTSD in children and adolescents: toward an empirically based algorithm a. *Depression and anxiety*, 28(9), 770-782.
- Skype Limited. (2011). *Skype Connect Troubleshooting Guide*.
- Sternberg, R.J., Lubart, T.I. (1995). *Defying The Crowd: Cultivating Creativity in a Culture of Conformity*. New York: Free Press.
- Şahan Aktan, B. , Önder, A. , (2018) Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık, Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi , Cilt 4, Sayı 2, 20-30
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2020). Koronavirüs Salgını ile Mücadele Kapsamında Pazar/Satış Yerleri İle İlgili Ek Genelge. <https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-salgini-ile-mucadele-kapsaminda-pazar-satis-yerleri-ile-ilgili-ek-genelge> , Erişim 11 Mayıs 2020 saat 14:00
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). COVID-19 - Yeni Koronavirüs Hastalığı Güncel Durum. <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> Erişim 2 Mayıs 2020 saat 13:00
- Torun, Ş. (2016) Osmangazi Tıp Dergisi, (özel sayı 1): 66-70 Toward an empirically based algorithm. *Depression and anxiety*, 28(9), 770-782.
- Türkiye Çocuk Ve Genç Psikiyatrisi Derneği Covid-19 (Korona) Virüs Salgını Sırasında Aile, Çocuk Ve Ergenlere Yönelik Psikososyal Ve Ruhsal Destek Rehberi <https://www.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/cogepdercovid-19rehberi30mart2020.pdf.pdf> Erişim 21 Haziran 2020 saat 13:00
- Türkiye Psikiyatri Derneği (2020) <https://www.psikiyatri.org.tr/menu/161/cov%C4%B1d-19-ve-ruh-sagligi> Erişim 21 Haziran 2020 saat 12:00
- Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi. Temel Kavramlar – İlkeler – Yaklaşımlar*. (2. Baskı) Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, Ali (1996). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*. (2. Basım) Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Ulutaş, İ. , Ersoy, Ö (2004) Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi Cilt:12 No:1 *Kastamonu Eğitim Dergisi* 1-12
- Unicef (2020). COVID-19 Ebeveyni Olmak, COVID-19 Hakkında Konuşmak. https://868b1700-4f92-4143-a9e14d615770397f.filesusr.com/ugd/d13cc0_2da2137f5a394f77a9686aa13be024b7.pdf
- Watkins, R., Leigh, D., & Triner, D. (2004). Assessing readiness for e-learning. *Performance Improvement Quarterly*, 17(4), 66-79.
- Wegerif, R. (2007). Teaching thinking: Metaphors and taxonomies. *Dialogic Education and Technology: Expanding the Space of Learning*, 125-157.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (11. Baskı) Ankara: Seçkin yayıncılık
- Zavaleta, D., Samuel, K. & China, M. (2014). Social Isolation: A conceptual and Measurement Proposal,

OPHI Working Paper No. 67, Oxford.

Kişisel Görüşmeler:

Esra Yıkıcı, Kişisel görüşme, 10 Haziran 2020, Kayseri

Tuğçe Kaman Aslan, 18 Nisan 2020, İstanbul, Telefon irtibatı

Deniz Kömek, 25 Nisan 2020, Kayseri, Telefon irtibatı